

1991. – 21 лютого. – С.1; 18. Ухвала об'єднаної сесії Івано-Франківської, Львівської, Тернопільської обласних Рад народних депутатів “Про єдність українських земель” // За вільну Україну. – 1991. – 21 лютого. – С.2; 19. Чорновіл В. Тепер я твердо стою на ногах // За вільну Україну. – 1991. – 19 березня. – С.1; 20. Гуренко С. На засадах рівноправності // Голос України. – 1991. – 15 березня. – С.3; 21. Терещук В. Чи бойкот – найкраща тактика? // Молода Галичина. – 1991. – 23 лютого. – С.1; 22. Давимука С.А. Потрібні рішучі дії! // Урядовий кур'єр. – 1991. – жовтень. – №29. – С.6; 23. Радевич-Винницький Я. Чи ошчасливить Україну федералізація // Розбудова держави. – 1993. – №6. – С.64; 24. Хавич О. Смерть Галичини // [http:// www.rukhpress.com.ua](http://www.rukhpress.com.ua); 25. Шановська О.А. Діяльність Народного Руху України з розробки національної програми та практичного втілення її в процесі державотворення (1989-1996 рр.): Автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. – Одеса, 2003. – С.11.

Т.П. Пірус

ГАННА СЕКРЕТ - З КОГОРТИ ДОСЛІДНИКІВ ПОДІЛЛЯ

Поділля зберігає багато видатних імен, які стали історичними постатями, прославили Україну своїм життям, своєю працею, вписали яскраві сторінки в історію українського народу.

Серед представників подільської інтелігенції Ганна Секрет – одна з яскравих постатей наших сучасників, якими Вінниччина znana в Україні та далеко за її межами.

Актуальність даної теми полягає в тому, що творчість Ганни Секрет не досліджена істориками, а її унікальні телефільми про подолян залишаються маловідомими для науковців. Мета дослідження - на підставі документів та опублікованих матеріалів об'єктивно висвітлити творчість Г. Секрет та оцінити її внесок у вивчення історії Поділля.

Народилась Ганна Василівна Секрет (Ляшенко) 2 березня 1949 року в с. Новоживотів Іллінецького району (тепер Оратівський район) Вінницької області в селянській родині Василя Карповича та Анастасії Сергіївни Ляшенків. Повоєнне життя сільських трударів було важким, робота забиравала багато часу. Маленьку Ганнусю часто залишали в бабуні Ликери. Анастасія Сергіївна дуже любила матір свого чоловіка і казала про неї так: „Вона мені не свекруха, а ненька ріднесенька”.¹

Бабуня Ликера була шанованою людиною, жила недалеко від сільського клубу, тому їй довірили його відкривати і закривати.

Там, у клубі, пройшло дитинство Ганнусі, з ним пов'язані спогади про найважливіші події тогочасного села. В її пам'яті закарбувались образи реальних людей, яких вона бачила на сцені під час проведення колгоспних зборів, на яких дівчинка завжди була присутня, чи виступів сільських аматорів; то могли бути і герої багатьох кінофільмів, які привозив у клуб з району кіномеханік. Все це поступово ставало невід'ємною частиною її життя.

Незвичайним є те, що свою першу роль дівчинка виконала на сцені того ж сільського клубу, коли їй було всього лише п'ять місяців – у серпні 1949 року. Зберегла сімейна реліквія – світлина: селянська хата, тин, а під тином сповиточок. За однойменною поемою Т.Шевченка „Наймичка” в клубі поставили п'єсу. Маленьким Марком (у сповиточку) була саме вона, Ганнуся Ляшенко.

У житті дівчинки клуб посів важливе місце і з кожним роком відіграв неабияку роль. Саме тут відбувся незабутній виступ десятирічної школярки, коли вона читала поему Тараса Шевченка „Сон”. У родині дуже любили Шевченка, і Ганна також усе життя не розлучається з творами українського пророка: ставши режисером, поставила кілька вистав за Кобзарем, а „Відьму” навіть екранізує.

Наполеглива праця сприяла тому, що талант заговорив про себе. У старших класах Ганна фактично створила шкільний драмгурток, у якому брали участь не лише учні, а й вчителі. Вона поставила „Лісову пісню” за Лесею Українкою (сама грала в ній Мавку), „Сватання на Гончарівці” за Г.Квіткою – Основ'яненком, „За двома зайцями” за М.Старицьким. Майже всю українську класику переграли на шкільній сцені.

Після завершення навчання в школі впродовж 1968-1969 року Ганна Ляшенко пройшла справжній вишкіл в театральній студії корифея української сцени, народного артиста України, Федора Верещагіна, якого в 1993 році Ганна Василівна запросить до своєї передачі „Будьмо знайомі”.²

Наступних чотири роки Ганна навчалась в Київському інституті культури. Поступала вона на факультет акторського мистецтва, але бажання стати режисером перемогло, і Ганні дозволили перевестись на факультет театральної режисури.

За роки навчання на факультеті вона поставила чимало вистав, зокрема „Голубі олені” за О. Коломійцем (дипломна робота), „На сьомому небі” за М.Зарудним, „У неділю рано зілля копала” за О. Кобилянською.

Після інституту Ганна Ляшенко повертається на рідну Вінниччину і починає працювати художнім керівником в Іллінецькому районному будинку культури, який тоді очолював Олексій Самійлович Липовецький. В Іллінцях діяли народний театр, народний хор, яким керував талановитий композитор Віталій Іович Іжевський. Слава про місцеві творчі колективи полинула далеко за межі області, і в тому була чимала заслуга Ганни. Іллінці стали для молодого режисера справжнім університетом життя.³

Після одруження Ганна Ляшенко стає Ганною Секрет і переїздить до райцентру Ставище, що на Київщині, де майже півтора десятка років створювала народні фольклорні колективи, організовувала творчі зустрічі із відомими акторами театру і кіно, які проживали і працювали в Києві, Москві, Ленінграді. Упродовж кількох років Ганна Секрет очолювала районний будинок культури. Її діяльність захоплювала, викликала повагу і довіру.

У цей час її запрошують на Українське телебачення, де вона веде програму „Сонячні кларнети” (1979 - 1982рр). Популярна тоді програма збирала біля голубих екранів десятки і сотні тисяч людей, які надсилали вдячні слова і відгуки телеведучій.⁴

У 1991 Ганна Секрет переїхала з Києва до Вінниці. Обласне телебачення на початку 90-х тільки організовувалось - не було камер, магніфонів... Та вона погодилась працювати на запрошення тодішнього генерального директора телерадіооб'єднання Анатолія Гнатовича Степаненка. У квітні 1993 року її призначають першим режисером. Ганна Секрет створює програму „Будьмо знайомі”. Спочатку разом з оператором Василем Бондарем працювали на позиченій апаратурі, їздили в Іллінецький, Оратівський райони, відзняли кілька передач, кошти за які дали змогу нарешті придбати власну камеру, апаратуру.

Улітку 1993 року передачі Ганни Секрет розповіли правду про страшний голод 1932-1933 років, свідками яких були жителі сіл Слободище та Жорнище Іллінецького району, села Сологубівки Оратівського району. Героїнею однієї з передач „Будьмо знайомі” стала 102-річна жителька села Жорнище Іллінецького району Притула Марія Семенівна, яка розповіла про втрату своїх трьох синів і доньки у роки голодомору, про те, як її врятувала рідна сестра.⁵

За п'ять перших років роботи на Вінницькому телебаченні Ганна Секрет створила 100 передач „Будьмо знайомі”, завдяки яким мешканці області познайомилися з відомим кобзарем, одним із найстаріших солістів хору імені Верьовки, письменником і фольклористом Володимиром Перепелюком, фольклористкою із села Слобода-Яришівська Могилів-Подільського району Марією Руденко, чиїм ім'ям названо одну із малих планет Сонячної системи, з народним художником, професором національної художньої академії Андрієм Чебикіним, з фронтовиком Володимиром Мельником з Слободи Шаргородської, який прийшов з війни без ніг на протезах, з письменниками Ганною Чубач, Іваном Волошенюком, Валентиною Козак, Анатолієм Гарматюком. Одна з передач - це фільм про незвичайну долю і життєвий шлях Володимира Забаштанського. Ганна Василівна разом зі своїми помічниками працювали і над фільмами про заслужених артистів України Лідію Остапчук, Галину та Василя Королів, акторів Галину Мегалатій, Марію Скрипник.

Передачі Ганни Секрет стали популярними, знайшли своїх глядачів, і це дозволило Вінницькій телекомпанії представляти свої здобутки на телефестивалях. Фільм „Молитва до сонця” (про Володимира Перепелюка - кобзаря із села Вороновиці Вінницького району) на фестивалі „Калинові острови” у Херсоні став лауреатом.⁶

Призове місце в Ізмаїлі на Всеукраїнському конкурсі-телефестивалі „Україна - мій рідний дім” отримав фільм „Циганське щастя”, над яким Ганна Секрет працювала не один рік.⁷ Ганна Секрет - єдиний режисер в Україні, яка створила документальний фільм про звичай, побут та справжнє життя циган. Уперше цей фільм демонструвався у 1996 році.

У 1995 році народилась передача „Дивоцвіті”, яка нині транслюється на каналах УТР, УТ-1, ВДТ-6, Інтері і має багато своїх глядачів.

У цей же час були створені передачі „Театр одного актора” та „В об'єктиві район”. У роботі над телефільмом багато залежить від вмінь оператора, від його фахових знань. Значну допомогу телепрограмі „Будьмо знайомі” надав оператор Віктор Криволап.

У січні 1998 року перша в Україні авторська передача Ганни Секрет обласного державного телебачення „Будьмо знайомі” відсвяткувала своє п'ятиріччя. З цієї нагоди в залі

облдержтелерадіокомпанії відбулося свято, на яке до режисера і автора передачі приїхало до 400 її героїв і багато шанувальників.^{8,9}

У 1999 році вийшов друком перший том книга Ганни Секрет „Будьмо знайомі”. Урочиста презентація незвичайного видання відбулася 1 квітня 1999 року в залі Вінницької державної телерадіокомпанії. Це видання можна назвати незвичайною енциклопедією Поділля, що буде цікавим людям різного віку. На жаль, наклад видання становить всього тільки 300 примірників. Герої книги – відомі люди як Вінниччини, так і всієї України.¹⁰

Передачі Ганни Секрет – це завжди результат копіткої праці і невтомних пошуків, притаманні справжньому досліднику. Своїми фільмами про долі людей вона пише історію Поділля, відтворює сторінки, які в минулі часи були втрачені. Про незвичайну долю сільської жінки із села Чернявка Лідії Титаренко, яка під час Другої світової війни потрапила до Італії, а згодом повернулась на Україну, було створено у 2000 році фільм „Здрастуйте, сеньйоро Грасселлі!”, який став лауреатом Міжнародного телефестивалу у Ялті.¹¹

На сьогодні Ганна Секрет створила майже півтори тисячі телефільмів.¹² Її дороги щороку ведуть до рідного села. Саме для них, своїх односельців, вона влаштовує вже третій рік поспіль на своїй батьківській садибі в рідному селі Правилівка Оратівського району літніми вечорами концерти „під зорями”. В липні – серпні до Правилівки приїздять відомі артисти, письменники, художники, меценати, фольклористи. На сільському подвір’ї збираються дорослі і малі, приносять з собою стільці і займають в „залі” місця. Кілька годин триває незвичайне дійство, але ніхто не розходиться, бо справжнє спілкування, живий звук та особлива атмосфера панують тут. Автор був свідком однієї з таких зустрічей, яка зібрала сотні людей з села Правилівка та навколишніх сіл Оратівського району. На „лишневі посиденьки”, як їх називають односельці, завітали голови місцевих рад сіл Синара, Чернявка, Животівка. Для своєї рідної Правилівки Ганна Василівна є справжнім меценатом.¹³

Ганна Василівна продовжує нові пошуки. Її невтомна праця привертає увагу багатьох людей. Роки діяльності вимережані багатьма подяками, відзнаками, нагородами. Указом Президента України від 15 листопада 2002 року старшому редакторові Вінницької обласної державної телерадіокомпанії Секрет Ганні Василівні присвоєно почесне звання „Заслужений журналіст України”. Вона лауреат Київської обласної премії ім. О. Бойченка (1980 р.), премії ім. К. Гришина (1996 р.), літературно-мистецької премії ім. Є. Гуцала (2001 р.), премії ім. В. Орлика (2002р.)¹⁴

Ганна Секрет, журналіст, автор та ведуча програми „Будьмо знайомі” стала переможцем Вінницького загальноміського конкурсу „Людина року 2001” в номінації „Телерадіопрограма року”.¹⁵

У 2003 році Ганна Василівна Секрет отримала подяку від київського міського голови за активну участь у зміцненні дружніх зв’язків між Вінниччиною та столицею України – містом Київ.

Особливе вміння розуміти і відчувати турботи людей, допомагати їм у скрутний час не лише словом привели її на шлях служіння людям – вона обрана депутатом Вінницької обласної ради у 2006 році.¹⁶

Ганні Секрет допомагає в її творчості колектив, з яким вона працює тепер. Це журналістка – Людмила Паньків, оператори - Сергій Приймак та Людмила Кирилук, монтажер - Ольга Мазур.

Приходимо до висновку, що Ганна Секрет є одним із фундаторів Вінницького обласного телебачення з часу його становлення. Передачі „Будьмо знайомі” та „Дивоцвіті” є сьогодні і стануть для наступних поколінь джерелом знань з історії рідного краю. Ганною Секрет створені унікальні телефільми, які розповідають про героїв війни і праці, талановитих митців, відомих художників і поетів, освітян і релігійних діячів. Сподіваємось, творчість Г. Секрет приверне до себе увагу істориків, етнологів, діячів мистецтв та культури. Адже створені нею півтори тисячі передач – це справжній архів на електронних носіях, до якого можуть прийти працювати десятки вчених сьогодні і в майбутньому.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Подолія. – 2002. - 17 квітня; 2. Г. Секрет Будьмо знайомі. – Вінниця, 1999. – С. 235; 3. Комсомольське плем’я. - 1974 - 23 березня; 4. Київська правда. - 1986 – 2 жовтня; 5. Г. Секрет Будьмо знайомі.– Вінниця, 1999 – С. 39-42; 6. Вінницька газета. – 1998. – 24 листопада; 7. Подільські відомості. - 1999. - 8 квітня; 8. Вінницька газета. – 1998. - 20 січня; 9. Панорама. - 1998. - 28 січня; 10. Панорама. - 1999. - 10 квітня; 11. Кримська світлиця. - 2000. - 29 вересня. С. 7; 12. Подільська зоря. – 2004. – 13 березня; 13. Обрії Оратівщини. – 2005. - 28 липня; 14. Зірка на ім’я Ганна // Світлиця.– 2004. – січень-березень.– С.10; 15. Вінницька газета. – 2002. – 1 березня; 16. Громада. - 2006. - 8 квітня.